

Ezoterika, „New Age“, medicina Kritinės pastabos

Hans-Jürgen Ruppert

Vieną kartą buvo prieita prie tokios išvados: ką Bažnyčioms reiškia sektos, tą visuotinai priimtam ir naujausią mokslo lygį atitinkančiam gydymo mokslui reiškia alternatyvios medicinos formos. Dažnai už įvairių alternatyviojo ar nemokslinio gydymo formų slypi ne krikščioniška, o ezoterinė arba „New Age“ judėjimo propaguojama žmogaus samprata.

Holistinė pasaulio samprata

Ši pasaulio ir žmogaus raidos teorija kosmosą suvokia kaip monistinių ir panteistinių, tarsi tam tikrą beasmenę dieviškąją būtį (*Gaia*), o žmogų – kaip šio vientiso, su dieviškąja būtimi sutapatinto kosmoso amžinąją „kibirkštį“. Ezoterinės pasaulio sampratos ir gydymo filosofijos, pretenduodamos perteikti „vientisos visumos“ vaizdą, skverbiasi į alternatyviąją mediciną, taigi tarp gydymo metodų, kurie atsižvelgia į *visą* žmogų, o ne vien tik į jo atskirus organus, vis dažniau pasitaiko tokių, kurie žmogų kaip „vientisą“ būtybę suvokia ezoteriškai. Prie tokių nūdienių ezoterinių mokymų, be jau minėto *monizmo*, priskirtinas tvirtinimas, esą tikroji ligos priežastis glūdinti *sąmonėje* arba *dvasioje*, todėl žmogui labai svarbu „sveikai“ ir „teisingai“ mąstyti; taip pat ir nuomonė, kad ligos kylančios iš tam tikro žmogaus gyvenimo „dėsningumo“ – „karmos bei reinkarnacijos dėsnio“, tai yra jas sąlygoja ankstesniųjų sunegalavusiojo gyvenimų priežastingumas.

„Klasikinės“ krikščioniškos sektos kūrėsi iš prieštaros krikščionių Bažnyčioms, o „New Age“ judėjimas ir šiuolaikinė ezoterika radosi visiškai nepriklausomai nuo Bažnyčių kaip „alternatyvaus religingumo“ forma. Jos atsiradimo terpė – tai visų pirma šiuolaikinė sekuliari visuomenė ir dažniausiai tik labai nežymi polemika su Bažnyčios pozicija. Ezoterikai tvirtina, esą nepriklausomai nuo Bažnyčios, kiek gyvas pasaulis, egzistavo „slaptas mokymas“, ir tik mūsų laikais prisiminta ir stipriau susidomėta „senuoju žinojimu“ bei „senąja išmintimi“. „New Age“ judėjimas imasi reabilituoti tai, ką ir šiuolaikinis mokslas, ir krikščionybė nuo Švietimo epochos sutartinai atmetė kaip prietarus. „New Age“ bei ezoterikos veiklos „rinkos“ terapijos ir medicinos paslaugų pasiūla greta paramedicinos, netradicinės, Rytų medicinos bei žmogaus psichologijos metodų vis dažniau apima ir archajinių kultūrų, šamanizmo ir magijos praktiką.

Ezoterinės medicinos gydymo metodai patraukia ne vien dėl to, kad žmonės puoselėja viltį išgyti; jei jie suvokiami ne vien kaip madingos „gerovės rinkos“ paįvairinimas, jie sužavi su tais lūkesčiais susijusia magine ir okultine pasaulėžiūra bei gyvenimo orientacija, ezoterine pasaulio samprata, teigiančia žmogaus ir kosmoso harmoningą *vienovę*. Atsigręžę į ezoterinio pasaulio kaip „visuotinio sąryšio“ sampratą, tokie gydymai labiau nei tie, kurie pagrįsti gamtos mokslais, patenkina plačios gyvenimo orientacijos poreikį. „New Age“ dvasingumas iš esmės yra holistinis: norima įveikti šiuolaikinį, objektyvizuojantį, pasaulį skaidantį mąstymą, kuris paverčiamas visų mūsų kultūros raidos nukrypimų atpirkimo ožiu. Istorinės religijos ir pasaulėžiūros išdarinėjamos tarsi dvasinėje skerdykloje: iš jų pasisavinama visa, kas, regis, tarnauja minčiai apie kosminę vienovę – ar tai būtų magų ir pirmųjų tautų, Rytų religijų, ar šiuolaikinių monistinių gamtamokslio teorijų pasaulėvaizdžiai.

Modifikuotos archajinės praktikos

Išskirtinis šiuolaikinių ezoterikų požymis: jie gilinasi į vadinamąsias „pirmųjų kultūras“, kurios, kaip teigiama, sudariusios su gamta bei kosmine gyvybės energija vienovę ir harmoniją, t. y. jie domisi archajinių kultūrų – indėnų, keltų, šamanų pasaulėžiūra ir gydymo praktika, taip pat vi-

sų laikotarpių magų, raganų ir okultistų žiniomis bei Rytų medicina. Juk ir joga pagrįsta tokia holistine koncepcija. Sakoma, kad žmogus per tam tikrus „energijos centrus“ (čakras) sugeria ir valdo „gyvybinę energiją“, kuri sklinda per visą kosmosą ir gali žmogų pagydyti. J. Agaardas teigia, kad tokia jogos forma „paremtos kone visos ‘New Age’ grupės, taigi ir beveik visi šiuolaikiniai nauji religiniai judėjimai“.

Vis dėlto archajinių bei Rytų kultūrų mokymai bei gydymo metodai „New Age“ ir ezoterikos perimami ne autentiški. Jie supaprastinami ir aiškinami kitaip, akcentuojant straipsnio pradžioje minėtus ezoterinio pasaulio ir žmogaus suvokimo požymius: tikėjimas apie karmą ir reinkarnaciją, paverstas optimistiniu mąstymu apie vystymąsi, laikomas „senu žinojimu apie visumą“. Archajinis stilizavimas ir postmodernizmo ezoterinės veiklos fasadas tėra vienas iš daugelio kostiumų, kuriais protarpiais apsitaiso šiuolaikiniai žmonės, tikėdamiesi geriau pajėgsią įveikti technologijos amžiaus civilizacijos problemas. „New Age“ judėjimas yra gilios krizės išraiška, į kurią pateko sekuliarizmas ir materializmas – šio šimtmečio pabaigos gyvenimą lemiančios jėgos. Šiuolaikinė ezoterika kaip „religijos pakaitalas“ yra toli nužengęs pokrikščioniškas reiškiny. Ji siekia pranokti ne tik tradicinį mokslą ir mediciną, bet ir krikščionių Bažnyčias kaip atgyvenusią pakopą ir „atgyvenusį mąstymą“.

Demonizavimas, arba dalykiška veikla

Todėl visai nenuostabu, kad daugelis krikščionių, visų pirma konservatyvieji krikščionys, su šiuo nauju „New Age“ religingumu nenori turėti nieko bendra. Kai kurie iš jų visuose „New Age“ ir ezoteriką primenančiuose dalykuose – nuo antroposofinės medicinos, homeopatijos iki spiritistinio sielos gydymo – išvelgia „švelnų Šėtono gundymą“.

Tokį demonų ieškojimą kiti net ir konservatyvių pažiūrų krikščionys laiko perdėta reakcija į ezoterikos mestą iššūkį. Lygiai taip pat būtų, jei tradicinės medicinos mokslus baigęs gydytojas pareikštų, esą visa alternatyvioji medicina netikusi, – tarsi krikščionys be jokios atodairos atmestų visus ezoterikų siūlomus alternatyviuosius gydymo būdus! Įsitikinimą, kad juos taikant automatiškai pasiduodama „demonišku jėgų“ kerams, riboja toks pat magiškas mąstymas. Paprastai krikščionys gali laisvai pasirinkti, ar naudotis netradicinės medicinos metodais, jei jie nuodugniai moksliniais būdais juos patikrina ir įsitikina, kad jie nepakenks, o tik pagreitins gijimą. Biblijoje skaitome turį tam teisę: tik prisiminkime, kaip atlaidžiai apaštalas Paulius, nevaržomas magijos pinklių, sprendė stabų atnašavimo klausimą: „Valgykite visa, kas parduodama mėsos prekyvietėje [čia galėtume pasakyti: gydymo priemonių rinkoje] sąžinės labui nieko neklausinėdami“ (1 Kor 10,25), tai yra neklausinėdami, kas ir koku tikslu pagamino gydymo priemones (su prielaida, kad jie nekenksmingi). Kuriuo nors netradicinės medicinos metodu galima naudotis ir laikantis krikščioniškų įsitikinimų, jei jį pripažįsta specialistai. Juk paprastai mes nežinome, koks tradicinių metodų propaguotojo požiūris į žmogų ir koks jo tikėjimas. Tik tuomet, kai tikrai žinome, kad už to metodo slypi krikščioniškas tiesas pakertantis nekrikščioniškas arba pokrikščioniškas tikėjimas, reikėtų atsakyti pasiūlymo kitos menkos sąžinės labui (plg. 1 Kor 10,28–30).

Įsitikinimas, kad vien ezoteriniai metodai gali išganyti

Tačiau laisvė praktikuoti ir netradicinius medicinos metodus laikantis minėtų prielaidų jokių būdu nereiškia, kad pripažįstama ezoterijos teorija ar pasaulėžiūra, kuria remiasi daugelis tų metodų, o juo labiau – ne ezoterinis žmogaus suvokimas. Labai svarbu laikytis takoskyros, kalbant apie alternatyviąją mediciną: su krikščioniško tikėjimo nuostatomis ir teoriškai, ir praktiškai nesiderina tie netradicinės medicinos metodai, kurie apibrėžiami kaip „ezoteriniai“ arba „visuotiniai“ šiuolaikinės ezoterikos požiūriu į pasaulį ir žmogų, kadangi toks ezoterinis „visuotinio“ supratimas nereiškia nieko kito, kaip tik įsitikinimą, kad tik ezoterika „teisingai“ paaikškina žmogaus egzistenciją

ir kaip tik dėl to vienintelė sudaro prielaidas „teisingai“ pagydyti žmogų. Tokią nuostatą galima suvokti kaip konkurenciją krikščioniškajai žmogaus ir pasaulio sampratai.

Ezoterinė pasaulėžiūra panaikina skirtumą tarp „išgijimo“ medicinos požiūriu ir žmogaus „išganymo“ religine prasme, ir daugelis ezoterikos gydytojų teigia išmaną ne tik gerus gydymo metodus, tačiau turį ir „pirminių žinių apie žmogaus tobulumą“ (tokia paantrašte išleistas Th. Dethlefseno bestseleris „Likimas kaip galimybė“) bei visišką žmogaus *išganymą*.

Pavyzdžiui, graikų gydytojas Daskalas (daktaras Stylianas Ateslis, vadinamas „Strovolos magu“) atmeta istorinį mokslinį pažinimą ir remiasi *Akašos kronika* kaip ezoterinio pasaulio bei žmogaus pažinimo šaltiniu. Tai reiškia ne tik kitokią požiūrį paneigiančią konkurenciją tradiciniams gamtos mokslams ir jų racionaliems metodams, bet ir biblinei pasaulėžiūrai: Daskalas, ezoterikos gydytojas ir „išminčiaus mokytojas“, apreiškimo ir pažinimo šaltinį *Akašos kroniką* laiko ezoterikų aukščiausiu autoritetu, iš kurio kyla jų įsitikinimas tikroju pasaulio suvokimu bei teisingąja gydymo praktika. Jos autoritetu nei mokslas, nei krikščionių tikėjimas neturi teisės suabejoti.

Magiškas mąstymas, kad viskas yra įmanoma

Šios prielaidos leidžia blaiviai paaiškinti, kuo pavojinga ezoterinė ir jos veikiama alternatyvi medicina, be atodairos jų nejuodinant. Vienas iš pavojų: praktikuojantys ezoterinę mediciną ligoniu sužadina nerealistinius ir perdėtus lūkesčius pasveikti, teigdami, jog iš slaptų šaltinių jiems priimamas neribotai išliekantis laike „pirminis žinojimas“. Dėl kritinio mąstymo stokos ir „intuicijos“ ar kitų okultinių pažinimo šaltinių sureikšminimo dažnai žadama tai, ko neleistų sau nei medikai, nei krikščionių ganytojai, o juk rizikuoja vien tik ligonis. Pavyzdžiui, japono Masaharu Taniguchi knyga „Mūsų gydančios dvasios jėgos“ pradedama nurodant, kad jos autorius subūrė religinę bendruomenę, kurios tikslas „įkurti Dievo karalystę žemėje“. Taip pat autorius žina, „kaip nugalėti vėžį“, tarytum tai būtų medicinos tiesos! Tvirtinime, kad daugelis žmonių jau išgiję vien tik skaitydami jo knygas, galima išvelgti ezoterinei pasaulėžiūrai būdingą „sąmonės“ kaip magiškai veikiančių dvasios jėgų sureikšminimą.

Kaip pavyzdį galima pateikti „ekspansiją“, t. y. „sąmonės praplėtimą“, minėtojo Daskalo gydymo metodą. Daskalas tariamai prasiskverbia savo sąmonės dalimi į paciento kūną, jame „dematerializuoja“ vėžinius auglius ir juos „perneša“ į savo paties kūną, pavyzdžiui, ant kairiojo nykščio, o ten „laikui bėgant jis palaipsniui sunaikinamas“. Arba „Strovolos magas“ gydo stuburo skausmus „eterinių rankų“ pirštų galiukais kūno viduje sutvarkydamas stuburo slankstelius.

Jeigu nebekreipiamas pakankamas dėmesys į kūno būklę, o per daug dėmesio skiriama „dvasiniams“ faktoriams bei tariamoms dvasios jėgoms, tai gali nutikti, jog pasikliaujama menkai realistiniu pasaulio suvokimu ir nesiimama būtinų priemonių kūnui gydyti.

Vienoje knygoje apie vadinamąją Bacho žiedų („Bach-Blüten“) terapiją pareiškama, kad aukos tam tikra prasme yra nusikaltėliai, teigiant, kad alkoholizmą, prievartavimą ar patirtus nusikaltimus galinčios „iš astralinio lygmens pritraukti pasąmoningos išankstinės programos“. Tai yra iš ezoterinės pasaulėžiūros kylanti mintis apie tariamą karmos ir reinkarnacijos dėsningumą, nepagrįsta nei medicinos, nei mokslo, nei krikščionybės požiūriu. Priešingai, Biblijoje Jėzus atmeta tokią „atlygį“ istorijoje apie gimusį aklą kūdikį ir tuo paneigia teiginį, jog pati auka „kalta“ dėl savo ligos (plg. Jn 7, 1 ir toliau). Prieštaraudami savo pačių reiškiama įsitikinimui apie alternatyvų ar „visuotinį“ išgydymą, daugelis ezoterinių gydymo metodų įsilieja į paprastai kritikuojamą „mąstymą, kad viskas įmanoma“. Pacientas tikisi, kad ezoteriniu ar netradiciniu gydymo metodu bus išgydytas, praleisdamas galimybę sirgdamas ir sveikdamas atsinaujinti ir pakeisti savo gyvenimą, kadangi abejotina ezoterikos propaganda stiprina tokią ligonio nuostatą. Svajonė apie „absoliučią sveikatą“ atgimsta po ezoterikos ženklų.

Trivienio Dievo paslaptis

Kita vertus, – ir tai atrodo man lygiai taip pat svarbu kaip ir įvardyti pavojus, – būtų gerai, jei visi – ir gydytojai specialistai, ir ezoterikai, ir visi kiti, praktikuojantys alternatyvią mediciną – žinotų, kas iš tikrųjų pagydo žmogų, kaip jis bebūtų gydomas – ar chemikalais, ar žolelėmis, ar „pakitusia sąmone“, – ir kas suteikia išganymą! Krikščionio akimis žvelgiant į ezoteriką ir jos pasireiškimus medicinos srityje tai svarbiausia – to neleistina pamiršti. Tiesa, ezoterika ir „New Age“ judėjimo holizmas padeda išvelgti gilumines visų sukurtųjų daiktų ir būtybių, žmogaus, kosmoso ir gamtos sąsajas. Niekas taip gerai kaip medikai nežino, kad „natūralūs“ dalykai toli gražu ne visuomet yra nekenksmingi ir nepavojingi. Kadangi kosminėje natūralioje vienovėje žmogus gali prarasti savąją asmeninę prigimtį, labai svarbu prisiminti, kad esama ir dar vienos paslapties, pranokstančios tokio visuotinio sąryšio patyrimą – tai trivienio Dievo paslaptis, – jis iš meilės padovanoja save žmogui, kurį žmogus patiria kaip Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią – Dievą, kuriam rūpi nepalyginamai daugiau negu vien mūsų sveikata ir išgyjimas: mūsų amžinasis išganymas, amžinasis gyvenimas, kuriame nėra nei ligų, nei mirties.

Hans-Jürgen Ruppert, evangelikų kunigas, teologijos daktaras, dirba Berlyno evangelinio centro pasaulėžiūros klausimais referentu, vadovauja darbo grupei „Psi ir krikščioniškas tikėjimas“

Vertė Vilija Gerulaitienė